UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 2/2014

Tampereen Suomi-Unkari Seura ry:n jäsenlehti 24. vuosikerta

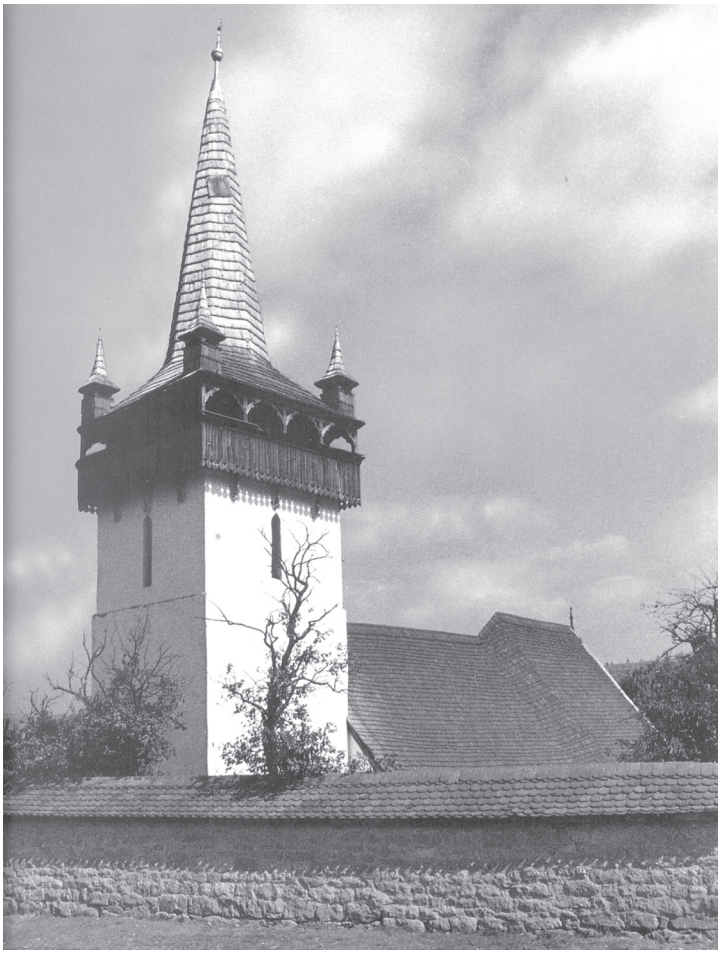

UNKARIN UUTISET
Magyar Hírek 2/2014

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta 3
Transilvanian retken alustava ohjelma 4
Suomi-Unkari Seurann edustajakokous 6
Kunniamerkki Irmeli Kniivilälle 7
Kotosalla-kotien Unkari-päivät 8
Jäsenkyselymme satoa 13
Suomi-unkari temaattinen sanakirja ja sen tekijä 16
***Finn-magyar tematikus szótár*..... 21**
Unkari ja Transilvania eli Erdély 22
6. kesäkuuta saamme unkarlaista kalakeittoa 31
Oiva lahja unkarilaiselle ystävälle! 32
Ajankohtaista 33
Yhdistyksen hallitus 2014 35

KANSI: Kalotadámosin (rom. Domosu) reformoitu kirkko torneineen ja suojamuureineen Kolozsin (Cluj) läänissä Transilvaniassa.

JULKAISIJA: Tampereen Suomi-Unkari Seura
INTERNET: http://www.suomiunkari.fi/osastot/wordpress/tampere
TOIMITUKSEN OSOITE: Lindforsinkatu 16 A 40 33720 Tampere
TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI: tor.takalo@gmail.com
VASTAAVA TOIMITTAJA: Tenho Takalo
TOIMITUSNEUVOSTO: Irmeli Kniivilä, Jorma Perälä, Laura Panula ja Eija Kukkurainen.
PAINOPAIKKA: Juvenes Print: Tampereen Yliopistopaino OY
24. vuosikerta Ilmestyy 4 kertaa vuodessa
Osaston tilinumero: **FI32 8000 2006 4310 26**

Puheenjohtajan palsta

”Kevät keikkuen tulevi” sanoo suomalainen sanalasku. Jos keikkuminen kuvaa myös kevään epävakaita säitä, kylmän ja lämpimän vaihtelua ja kilpailua, niin keikuttelua on kuluvana keväänä kyllä koettu.

Toimintamme on kuitenkin jatkunut melko vakaana. Vuosikokouksessa saimme uuden varapuheenjohtajan. Helsingin ja opiskelun vietyä meiltä Alma Peltolan, saimme Jorma Perälän nyt varapuheenjohtajaksemme ja hallituksen jäseneksi tuli muutaman vuoden tauon jälkeen Maija Wahlgren. Muuten hallitus jatkaa viimevuotisen kaltaisessa kokoonpanossa. Kiitos Almalle kuluneista vuosista! Tervetuloa takaisin, Maija! Kiitos Jorma, että otit vastaan varapuheenjohtajan homman!

Maaliskuun lopussa meillä oli suuri urakka, kun olimme luvanneet viedä palasen Unkaria F. E. Sillanpään kadun senioritaloon. Rahtasimme käsitöitä ja keramiikkaa ja pystytimme niistä näyttelyn Frans Emil -ravintolaan. Käsityönäyttelyn avajaiset pidettiin maanantai-iltapäivänä 24. maaliskuuta ravintolantäyteiselle yleisölle. Tilaisuudessa tarjottiin kahvit ja aito transilvanialainen leivos sekä pidettiin erityyppisiä tietoiskuja Unkarista. Seuraavana päivänä olimme luvanneet tarjota aitoa unkarilaista gulyásia sekä jälkiruokana somlói galuskaa unkarilaisten viinien kera. Unkarilaiset ruoat ovat suuritöisiä, se huomattiin taas kerran. Ahersimme koko iltapäivän, ja kello kuudelta ravintolasali oli taas täynnä nälkäsiä senioreita ja muita vieraita; ruoka maistui ja iloinen puheensorina täytti salin. Pidimme välillä yhden lepopäivän; viimeinen kolmesta Unkari-päivästä oli torstaina, jolloin pääsimme asiantuntijan opastuksella perehtymään niin Unkarin viinialueisiin kuin viineihinkin. Kolme Unkari-päivää oli työteliäs, mutta mielenkiintoinen kokeilu, jonka vaikutuksia vielä odottelemme.

Samalla viikolla aloimme myös määrätietoisemmin suunnitella Unkarin ja Transilvanian matkaamme, koska Tampereella vieraili tuolloin Miskolcin tuttumme Anikó, joka Unkarin päässä on järjestämässä matkaa ja tulossa mukaan kierroksellemme. Olemme nyt saaneet joukon kootuksi ja kokoontuneetkin jo muutaman kerran suunnittelemaan retkeä. Sekä Unkari-päivistä että Transilvanian matkasta voi lukea lisää toisaalta tästä lehdestämme.

Lähetimme helmi-maaliskuun vaiheessa kyselyn kaikille noin 150 jäsenellemme. Vastausaikaa oli maaliskuun loppuun. Palautuskuoria tuli runsaat neljäkymmentä. Pitäisikö vastausprosenttia pitää hyvänä? Näin paljonko meillä on aktiivijäseniä? Kyselystäkin voit lukea enemmän tästä lehdestä.

Olemme tavallisesti heittäneet talviturkin toukokuun lopussa Näsijärveen

- viime vuonna myös paljuun. Tänä vuonna odottelemme vesien lämpenemistä jonkin verran pitempään, sillä aiomme järjestää kevätkauden päätöstilaisuuden samalle ihanalle paikalle kuin viime vuonnakin vasta Transilvanian kierroksemme jälkeen eli kesäkuun ensimmäisen viikon perjantaina 6.6. klo14 eteenpäin. Koska Kotosallakotien Unkari-päivillä syötiin gulyásia, niin kokeilemme tällä kertaa toista tulista unkarilaista keittoa: suomalaisista kaloista tehtyä aitoa unkarilaista kalakeittoa! Siinä liemen hyvä ja tulinen maku on tärkeintä. Tulkaapa maistamaan!

Sitten annammekin kauniin Suomen suven jatkua. Käydään toki mahdollisuuksien mukaan Unkarissa, otetaan vastaan unkarilaisia vieraita tai löydetään muuten unkarilaisia tapahtumia ja asioita. - Jo nyt on tiedossa, että viime kesänä Tampereella suurta suosiota saavuttanut runoilija ja kääntäjä Dániel Varró on tänä kesänäkin tulossa kaupunkiimme. Hän esiintyy Kahvila Runossa järjestettävässä runoiltapäivässä heinäkuun loppupuolella.

Oikein hyvää, mielenkiintoista ja lämpöistä kesää kaikille jäsenillemme Unkarin Uutisten lukijoille!

Irmeli Kniivilä

Transilvanian retken alustava ohjelma

1. matkapäivä 28.5.	**Keskiviikko**
iltapäivä	Junamatka Budapest – Miskolc (180 km) ja majoittuminen Miskolcissa City Hotelliin.
ilta	Tapaaminen Miskolcin Unkari-Suomi -yhdistyksen jäsenten kanssa
2. matkapäivä 29.5.	**Torstai**
	Bussimatka Miskolc – Kolozsvár [Cluj-Napoca] (n. 350 km). Rajan ylityksen jälkeen pysähdytään Nagyváradissa [Oradea], jossa tutustutaan keskustan nähtävyyksiin. Toisen kerran pysähdytään jossain Kalotaszegin alueen käsityökylässä. Saavutaan illalla Kolozsváriin, jossa majoittuminen aivan keskustassa olevaan hotelli Agapeen

3. matkapäivä 30.5.	**Perjantai**
aamupäivällä	Tutustuminen Kolozsváriin paikallisen oppaan avustuksella.
iltapäivällä	Bussimatka Kolozsvár – Szováta [Sovata] (n. 140 km). Matkalla pysähdytään Marosvásárhelyissä [Tirgu Mureş], jossa katsellaan keskustan nähtävyyksiä. Illallinen ja yöpyminen kylpyläkaupunki Szovátassa Ildikó Vendégháza -nimisessä majapaikassa.
4. matkapäivä	**Lauantai**
aamupäivä	Mahdollisuus kylpeä jossain Szovátan kylpylässä. Mahdollisesti käynti läheisessä Parajdin [Praid] suolakaivoksessa.
Iltapäivä	Bussimatka Szováta – Békás-szoros [Bicaz shei] – Gyergyószentmiklós [Gheorgheni] (n. 120 km). Yöpyminen Gyergyószárhegyissä [Lăzarea] Kozma Vendégházassa.
5. matkapäivä 1.6.	**Sunnuntai**
	Bussimatka Gyergyószentmiklós – Székelyudvarhely [Odorheiul-Secuiesc] (n. 230 km). Matkalla pysähdytään mm. Korondissa [Corund], joka on kuuluisa keramiikastaan. Matka kulkee mm. Szászrégenin [Reghin] Mezőségin kautta kohti Kolozsvária. Matkalla pysähdytään Válaszútissa [Rascruci]. Yöpyminen jälleen Kolozsvárin Agape-hotellissa.
6. matkapäivä 2.6.	**Maanantai**
	Paluumatka Kolozsvár– Nagyvárad – Debrecen, jossa yövytään keskustassa olevassa Centrum-hotellissa.
7. matkapäivä 3.6.	**Tiistai**
	Lyhyt kaupunkikierros Debrecenissä, jossa oppaanamme Ilona Nagy-Molnár. Lounaan jälkeen junamatka Budapestiin ja Ferenc Lisztin lentokentälle.

Matkan johtajina Irmeli Kniivilä (Tampere) ja Anikó Urbán (Miskolc).

Transilvaniasta lisää erillisessä artikkelissa tässä lehdessä.

Suomi-Unkari Seuran edustajakokous

Helsingissä lauantaina 26. huhtikuuta pidetyssä Suomi-Unkari Seuran edustajakokouksessa Unkarin Helsingissä toimiva suurlähettiläs **Kristóf Forrai** toi lähetystön tervehdyksen edustajakokousväelle. Puheessaan suurlähettiläs Forrai käsitteli niin Unkarin huhtikuisia parlamenttivaaleja kuin Ukrainan tilannettakin. Yleisöllä oli myös mahdollisuus esittää kysymyksiä suurlähettiläälle, ja tätä mahdollisuutta käytettiinkin innokkaasti.

Myös Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskuksen johtaja **Gábor Richly** esitti oman tervehdyksensä, jossa hän kiitti niin keskusseuraa kuin paikallisyhdistyksiäkin hyvästä yhteistyöstä ja toivoi samaa jatkossakin. Hän pyysi pitämään yhteyttä, tulemaan instituutin tilaisuuksiin. Richly ilmoitti myös, että se Suomen kaupunki, jossa ensi vuoden maaliskuun kansallispäivää vietetään ei ole vielä selvillä, joten halukkaat voivat ilmoittautua.

Totuttuun tapaan tässä edustajakokouksessa jaettiin myös vuoden 2013 István Rácz -palkinto. Palkinto myönnettiin **Reima T. A. Luodolle,** joka jo 60-luvulta lähtien on pitänyt Unkaria esillä monin tavoin: kirjoittanut maasta ja ihmisistä lukuisia kirjoja, toiminut yli 30 vuotta Espoon paikallisyhdistyksen puheenjohtajana, hoitanut tiiviisti suhteita niin ystävyyskaupunki Esztergomiin kuin myös muualle Unkariin.

Irmeli Kniivilä seuran puheenjohtajaksi

Edustajakokous valitsi myös Suomi-Unkari Seuralle uuden hallituksen ja puheenjohtajat. Väistyvän puheenjohtaja **Jorma Vuorisen** tilalle uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kolmivuotiskaudeksi **Irmeli Kniivilä** Tampereelta. **Heino Nyyssönen** Jyväskylästä valittiin uudelleen varapuheenjohtajaksi ja toiseksi varapuheenjohtajaksi tuli **Seija Puha** Vantaalta.

Valtakunnallisen seuran puheenjohtajuus merkitsee Irmelille myös kaksinkertaisia työtehtäviä, sillä vain kaksi kuukautta sitten valitsimme hänet yksimielisesti uudelleen myös Tampereen Suomi-Unkari Seuran puheenjohtajaksi. Voimme pitää erinomaisena osoituksena hänen luonteelleen ominaisesta vastuuntunnosta sitä, että hän tässä tilanteessa katsoi velvollisuudekseen suostua myös valtakunnallisen seuran puheenjohtajaksi.

Kuvassa yllä oikealta suurlähettiläs Krisztof Forrai, Järvenpään kaupunginjohtaja Erkki Kukkonen, Esztergomin apulaispormestari Tibor Pető ja unkarilainen tulkki Attila Első. Etualalla Irmeli Kniivilä.Kunniamerkin luovutuspuhetta pitää Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskuksen johtaja Gábor Richly.

Kunniamerkki Irmeli Kniivilälle

Tampereen Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja Irmeli Kniivilälle luovutettiin Järvenpäässä 13. maaliskuuta pidetyssä Unkarin kansallispäivän juhlassa Unkarin presidentin János Áderin myöntämä **Unkarin Ansioritarikunnan ritariristi,** *Magyar érdemrend lovagkeresztje.*

Kunnianosoituksen perusteluissa (unk. *laudáció)* mainitaan Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteiden syventämiseksi tehty työ, mm. suomen kielen ja kulttuurin lehtorina toimiminen Romanian transilvanialaisalueella **Kolozsvár**issa sekä Unkarin **Szeged**issä, kahden unkarilaisille tarkoitetun suomen oppikirjan kirjoittaminen yhdessä kahden muun tekijän kanssa, Szegedin yliopiston humanistisen tiedekunnan opiskelijoiden myöntämä erinomaisen opettajan arvonimi sekä toimiminen niin Tampereen Suomi-Unkari Seuran puheenjohtajana kuin valtakunnallisen Suomi-Unkari Seuran varapuheenjohtajana.

Ansiomerkin myöntäminen Irmeli Kniivilälle osoittaa, että Unkarin valtio arvostaa sitä työtä, jota hän on 1970-luvulta lähtien tehnyt opettajana, tutkijana ja yksityishenkilönä Unkarin ja Suomen suhteiden lähetämiseksi sekä molempien maiden kulttuurin tunnetuksitekemiseksi.– Suomi-Unkari Seuran Tampereen osasto onnittelee ansioitunutta puheenjohtajaansa lämpimästi!

Tenho Takalo

Kotosalla-kotien Unkari-päivät

Syksyllä 2013 Tampereen Suomi-Unkarí Seura sai sähköpostia, jossa kysyttiin, haluaisimmeko olla kevätkaudella 2014 mukana valmistamassa Kotosalla-säätiön koteihin Unkari-viikkoa. Suunnitteilla oli kuulemma monipuolisesti Unkari-tietouden esittelyä, unkarilaisen ruoan valmistamista, unkarilaisen viinitietouden esittelyä, viininmaistelua jne, siis kaikkea sitä, mitä muutenkin Suomi-Unkari Seurassa tehdään. Vastasimme heti ja kerroimme olevamme innolla mukana moisessa yhteistyökuviossa.

Ideasta toteutukseeni

Vuosi vaihtui eikä Kotosalla-säätiöstä kuulunut mitään. Puhuimme asiasta kokouksissamme ja päätimme ottaa uudelleen yhteyttä ja kysyä, onko hanke tyystin haudattu. Kun meille postia lähettänyt henkilö ei vastannut mitään, lähetimme uutta postia Kotosalla-kotisivulla mainitulle yhteyshenkilölle. Pian meille vastasikin palvelujohtaja Tuija Kanto-Hannula, joka kertoi, että Unkari-viikkoa aletaan juuri suunnitella, olimme ottaneet yhteyttä aivan oikeaan aikaan. Syksyllä meille kirjoittanut henkilö oli harjoittelija, joka oli jo lopettanut talossa, joten viestimme menivät ns. väärään osoitteeseen.

Muodostimme pienen työryhmän, jossa mukana olivat Tuija Kanto-Hannula Kotosalla-kodeista ja Tampereen Suomi-Unkari Seurasta Liisa Perälä, Zita Székely, Tenho Takalo sekä allekirjoittanut. Kokoonnuimme helmi-maaliskuun aikana yhteensä viisi kertaa suunnittelemaan tapahtumaa. Palavereissa päätettiin, että Tampereen tapahtumat ovat Kotosalla-kotien Frans Emil -ravintolassa 24.- 25. sekä 27.3. Sovittiin myös, että Unkarin esittelyymme voisi kuulua erilaisten tietoiskujen lisäksi mm. unkarilaista ruokaa, leivonnaisia, käsitöitä, viiniä.

Käsitöitä löytyy monelta Unkari-ystävältä. Veimme monenlaisia käsitöitä, koruja ja keramiikkaa jo paria päivää ennen h-hetkeä ravintolasaliin ja järjestimme niistä mielestämme oikein näyttävän ja kattavan näyttelyn.

Kuvassa yllä seniorikansalaiset odottamassa päivällistä, etualalla emerituspuheenjohtaja Erkki Haapio ja varapuheenjohtajamme Jorma Perälä.– Viereisellä sivulla esimerkki pöytäkoristelusta: kukka-asetelma ja transivanialainen liina.

Käsitöitä, kahvia, gulyás-keittoa ja Somlón galuskaa

Ensimmäisenä Unkari-päivänä meillä oli iltapäivällä Unkari-päivien ja käsityönäyttelyn avajaiset, iltapäiväkahvit ja leivokset sekä erilaisia tietoiskuja Unkarista. Saimme kuulla mm. maasta, kielestä, kirjailija Örkényistä, Balatonista sekä Unkarin viidestä tärkeästä p:stä: pustasta, paprikasta, pálinkasta, primásista ja Petőfistä. Leivoskahvit maistuivat ja iloinen puheensorina täytti täpötäyden ravintolasalin, jossa yli 60 uudempaa tai vanhempaa Unkarin ystävää oli mukana.

Seuraava tiistaipäivä teetti myös töitä, sillä niin gulyás-keitto kuin somlói galuskakin ovat suuritöisiä ruokia, kuten Unkarin ruoat yleensäkin. Gulassin pääkokkina oli Tenho ja somlói galuskan päätaiteilijana Zita. Kun kaikki keittiössä tarvittavat veitset, sihdit ja pullonavaajat oli haettu ja löydetty, kuorimme gulyásin juureksia, avustimme somóli galuskan teossa, katoimme pöydät, tarjoilimme viinit.

Vieraita näillä unkarilaisilla päivällisillä oli taas täysi ravintola. Työryhmämme kaikki jäsenet olivat mukana alusta loppuun eli he avustivat niin ruokien valmistamisessa, kattauksessa, tarjoilussa kuin tiskauksessa ja loppusiivouksessa. Lisäksi avuksemme tulivat vielä hallituksemme jäsenet Marjut Huhtinen ja varapuheenjohtaja Jorma Perälä sekä Tampereella vaihto-opiskelijana oleva Éva Gubis ja ystävyyskaupungistamme Miskolcista juuri täksi viikoksi Tampereel-

Päivien esikunta työssään, jakamassa päivällisruokaa. Vas. Sebastian Hosu, Liisa Perälä (selin), Zita Székely, Henriikka Kanto-Hannula ja Irmeli Kniivilä. Kuvasta puuttuu Tuija Kanto-Hannula. Oikealla herkullisten jälkiruokalautasten rivistöä.

le saapunut Anikó Urbán. Ruoka saatiin valmiiksi ajallaan, se teki hyvin kauppansa, viini maistui, niinpä väki sekä ravintolan puolella että keittiössä oli tyytyväistä.

“Unkarin viiniä saavi”

Saimme sitten yhden välipäivän, koska seuraava Unkari-päivämme oli torstai-iltana. Viiniasiantuntija Alajos Hajba tuli Turusta esittelemään meille Unkarin tärkeitä viinialueita; maistelimme kuutta sorttia Unkarin parhaimmista viineistä. ”Miksi näitä ei saa Alkosta?!” kuului monesta pöydästä. Niin miksi? Erikoisesti mieleen ja makuhermoille jäivät Alajosin omat suosikit Pannonhalman sekä Tokajin alueen viinit. Viinien maistelun jälkeen kokeilimme vielä yhteislauluakin, johon hallituksemme jäsen Zita innolla meitä johdatteli.

Emme vielä ole saaneet Kotosalla-kotien lupaamaa palautetta luettavaksemme, mutta niin heti tilaisuuksien jälkeen kuin viininmaistajaisten jälkeisenä perjantaina

käsitöitä ja keramiikkaa Frans Emilistä hakiessamme kuulimme mukana olleiden tyytyväisiä ja kiitollisia lausuntoja.

Yhteistyö on voimaa

Tämäntapaisen tapahtumasarjan järjestämistä emme Tampereen Suomi-Unkari Seurassa ole aikaisemmin tehneet. Tehtävä vaikutti mielenkiintoiselta ja menimme innokkaasti mukaan. Emme tosin alussa arvanneet sen työläyttä, sillä niin valmistamisen, kattauksen ja tarjoilun sekä astioiden pesun ja siivoilun suoritimme me. Kotosalla kotien puolesta Tuija Kanto-Hannula oli toki apunamme ja tukenamme. Samoin Tuijan tytär Henriikka sekä tämän ystävä, nagyváradilainen Sebastian Hosu. Viimeksi mainitut olivat tulleet Wienistä saakka mm. näihin tilaisuuksiin. He tekivätkin maanantain leivonnaiset Sebastianin äidin etäavustuksella. Sebastian soitti myös kitaraa ja lauloi sekä maanantain että torstain tilaisuuksissa.

Mitä tämä sitten antoi meille ja mitä otti? Mitkä ovat tällaisten päivien opetukset? Ensinnäkin tekemistä oli enemmän kuin osasimme odottaa. Emme esim. olleet ajatelleet joutuvamme tiskaamaan tai siivoamaan paikkoja seuraavaksi päiväksi. Myös ruokien tekeminen oudossa paikassa ja niukoin välinein tuotti jonkin verran päänvaivaa ja järjestelyjä. Luulimme myös, että talon puolesta olisimme saaneet hiukan enemmän apua ravintolan keittiön laitteiden käytössä. Esimerkiksi ravintolan astianpesukone oli suuri ja näytti tehokkaalta, mutta miten saada se käyttökuntoon ja toimimaan? Kaikki kuitenkin selvisi aikanaan.

Kun realiteetit olivat käyneet selviksi, oli vain ahertamisen paikka. Kaikki mukaan lupautuneet jäsenemme tekivätkin hartiavoimin, innolla ja iloisesti töitä. Kaikki onnistui hyvin ja kaikki olivat tyytyväisiä. Saimme aikeemme läpi, tietoa Unkarista, unkarilaistyyppistä ruokaa sekä viinejä tarjoiltiin runsaasti. Unkari oli siin monin tavoin näkyvästi ja positiivisesti esillä. Sehän oli tietysti päätarkoituksemme. Jos saimme vielä muutaman uuden Unkari-ystävän ja jäsenenkin joukkoomme, niin se on sitten pelkkää plussaa!

Unkari-päivät oli Kotosalla-kotien idea

Kuten tiedämme ja monissa tilaisuuksissa välillä on jo ehkä liian useinkin todettu, että seuramme jäsenistö on ikääntymässä. Senioritaloja alkaa olla jo joka puolella.

Kuvassa sulassa sovussa kalocsalaisella kirjonnalla koristeltu tyynynpäällinen ja transilvanialainen kudottu pöytäliina. Suurin osa käsitöistä oli Irmeli Kniivilän vuosikymmenten saatossa hankkimia tai lahjaksi saamia. Mukana oli myös Zita Székelyn omistamia töitä, erityisesti posliinia. Eräissä kuvissa näkyy myös seinälle ripĺustettavia koristelautasia, nekin Irmeli Kniivilän.

Niissä asuu pääosin virkeää ja seuranhaluista väkeä. Tämä Kotosalla-kotien hanke, jota pienempimuotoisena toteutettiin Tampereen lisäksi myös Hämeenlinnassa ja Turussa, on mielestäni hyvä avaus.

Nykyseniorit haluavat elämää ympärilleen, he ovat kiinnostuneita harrastamaan, näkemään ja kuulemaan myös uusia asioita. Mutta heille on paljon erilasta ohjelmatarjontaa tarjolla, heistä suorastaan kilpaillaan. Saisimmekohan aktiivisella toiminnalla nuorekkaista senioireista lisää uusia ja toimivia jäseniäkin joukkoihimme? Toivotaan näin. Ainakin näissä Tampereen tilaisuuksissa puhuttiin jo mm. tulevasta viinimatkasta Unkariin....

Irmeli Kniivilä

Jäsenkyselymme satoa

Mistä haluttiin tietoa?

Lähetimme helmikuussa kyselyn, jossa kyselimme jäsentemme mielipidettä siitä, miten Tampereen Suomi-Unkari Seuran toimintaa olisi kehitettävä. Pyysimme rastimaan 3-5 sellaista aktiviteettia, joihin vastaaja itsekin haluaisi osallistua.

Toimintojamme esitettiin kahdeksan, yhdeksännen sai vastaaja itse keksiä:

1. vapaamuotoiset jäsenkunnan tapaamiset
2. Unkarin yhteiskuntaa ja kulttuuria käsittelevät esitelmätilaisuudet
3. matkat Budapestiin tai ystävyyskaupunki Miskolciin sekä myös teemamatkat kiinnostaviin kohteisiin ja tapahtumiin Unkarissa
4. teatteriretket Suomessa
5. unkarilaisen ruoan kurssit
6. unkarilaisen elokuvan matinea-näytökset
7. yhteistapaamiset esim. Lempäälän ja Valkeakosken Unkarin-ystävien kanssa
8. matkoja Romanian tai Slovakian unkarilaisalueille
9. jotain muuta (mitä?).

Kyselykirje lähti 150 jäsenellemme ja vastauksia tuli hieman yli 40 (muutamassa vastauksessa ilmoitettiin kahden eri henkilön vastaavan yhdessä). Vastausprosentti ei siis ole suuri, mutta pelkäsimme vielä pahempaa.

Ja vastauksia saatiin ...

Mitä jäsenet sitten vastasivat? Kaikki ehdotetut aktiviteetit saivat melko tasaisesti kannatusta.

- Eniten jäsenemme (32 jäsentä) halusivat esitelmätilaisuuksissa tietoa Unkarin yhteiskunnasta ja kulttuurista.
- Toisena toiveena (24 vastaajaa) oli tehdä yhteisiä matkoja Budapestiin ja Miskolciin tai muihin tapahtumiin.
- Kolmanneksi eniten (21 vastausta) toivottiin vapaamuotoisia jäsenkunnan tapaamisia.
- Neljänneksi ääniä (18) sai unkarilaisten elokuvien katselu.
- Viidentenä (17) suosikkina olivat ruokakurssit.
- Kuudenneksi (15) toivottiin yhteistapaamisia muiden Unkari-yhdistysten kanssa.
- Seitsemäntenä (14 vastaajaa) halusi yhteisiä teatteriretkiä.
- Kahdeksantena (12) halusi matkata Ro-

manian tai Slovakian unkarilaisalueille.

Vapaamuoisessa yhdeksännessä kohdassa ehdotettiin mm. unkarilaisen musiikin iltoja, mahdollisia tanssitupatapahtumia, unkarin kielen harrastamista, (erityisesti alkeis)kielikursseja, haluttiin tietää Suomessa asuvien unkarilaisten ja Unkarissa asuvien suomalaisten kokemuksia, vielä lisää sellaisia jäsenkunnan tapaamisia, joissa vierailijoina asiantuntijoita, toivottiin jäsenten matkakertomuksia lehteemme, tukea Tampereelle tuleville stipendiaateille, kylpylämatkaa Unkariin tai vain kerrottiin kaikkien esittämiemme ehdotusten olleen hyviä.

Jäsenkunnan aktiivisuus

Halusimme myös tietää, kuinka aktiivisia jäsenet kokivat olleensa, kuinka usein he viimeisen kahden vuoden aikana olivat osallistuneet yhdistyksemme tilaisuuksiin.

Vastaajista 19 ilmoitti osallistuneensa 1-2 kertaa, seitsemän 3-5 kertaa ja kahdeksan useammin. Kahdeksan henkiöä ei vastannut tähän kysymykseen lainkaan ja kaksi ilmoitti osallistuneensa vielä harvemmin kuin 1-2 kertaa.

Onnistumisia ja kehittämiskohteita

Utelimme jäseniltämme myös, missä he kokivat meidän onnistuneen, millä alalla haluaisivat meidän kehittävän toimintaamme.

Vastauksissa meidän toivotaan menevän sinne, missä ihmisiä on eli kirkkoon, näyttelyihin, urheilutapahtumiin ym. Esitetään, että Unkari-kuvaa voitaisiin nostaa nuorten keskuudessa esim. oppilaitosyhteistyön kautta. Samoin yhteistyötä yliopistojen ja vaihto-opiskelijoiden kanssa halutaan kehitettävän, jotta nuoria saataisiin ehkä sitä kautta mukaan. Myös matkailuverkostoa voisi kehittää; toivotaan matkoja ja tapaamisia eri-ikäisten unkarilaisten kanssa. Unkarin luonnosta ja viineistä haluttaisiin lisää tietoa. Ehdotetaan myös, että yhteistyötä täällä olevien unkarilaisten kanssa lisättäisiin.

Vaalien jälkeen toivotaan poliittista katsausta sekä myös, että yleensäkin Unkarin nyky-yhteiskuntaan liittyviä asiota pidettäisiin esillä ja muutenkin valppaasti seurattaisiin tämänhetkistä yhteiskunnallista tilannetta. Erään vastaajan mielestä tällaisten ystävyyseurojen aika alkaa olla ohi: ”Näen hyvin vaikeana haasteena saada nuoria tai keskipovea mukaan toimintaan. Me yli 70-vuotiaat olemme jo passivoituneet osallistumaan toimintaan aktiivisesti.”

Viimeaikaista toimintaa ja uusia suunnitelmia

Kuten nämä vastaukset ja kommentit osoittavat, emme ohjelmatarjonnassamme varmaankaan ole menneet aivan metsään. Monet toivotut asiat ovatkin olleet toiminnoissamme. Esimerkiksi oppilaitosten yhteistyötä on yritetty erityisesti niinä vuosina, kun nelivuosittain toistuva koulujen Unkariviikkoa on vietetty, mm. Takahuhdin koulun 9-luokkalaisille veimme viime vuonna monentyyppistä Unkari-tietoutta.

Tampereelle tulevia vaihto-opiskelijoita saamme vieraaksemme silloin tällöin, tänä keväänä budapestiläinen Éva on ollut

suurena apuna parissa tilaisuudessamme ja myös Pécsissä opiskeleva Gábor on ottanut yhteyttä ja käynytkin Suvantokadun filmiillassa.

Unkarilaisista viineistä Alajos Hajba piti hyvän esitelmän Kotosalla-kotien Unkari-päivien yhteydessä 27. maaliskuuta.

Yhteistyötä Tampereen unkarilaisten kanssa on ollut jonkin verran, olemme mm. tiedottaneet heidän tilaisuuksistaan, järjestäneet mm. yhteisiä Transilvanian esittely- ja kansantanssitapahtuman, käyneet heidän järjestämissään unkarilaisten kansanpukujen esittely- ja kansantanssin opiskelutilaisuuksissaan. Juuri äsken Porista saapui viesti, jossa kysellään, voisimmeko järjestää yhteisiä kansantanssikursseja täällä Tampereella. Porilaiset olisivat suostuvaisia tulemaan tänne!

Myös yhteistyötä niin Lempäälän kuin Valkeakosken yhdistyksen kanssa on pidetty yllä. Kutsumme heidät omiin tilaisuuksiimme. Olemme käyneet mm. Valkeakosken yhdistyksen pikkujouluissa ja kevätjuhlissa sekä kesäisin osallistuneet Lempäälän yhdistyksen ”Tonavan-mutkan retkelle”.

Ruokakurssia suunnittelemme syyskuuksi ja filmi-iltapäiviä aiomme jatkaa taas syksyllä. Transilvanialaisalueille lähdemme jo toukokuun lopussa 11 jäsenemme kanssa.

Saamme myös paljon kehuja: toimintanne on hyvin organisoitua, onnistunutta ja hyvää, sitä on ollut runsaasti viime aikoina, olette järjestäneet kiinnostavia esityksiä yhteiskunnallisista asioista, kiitettävästi kulttuuritilaisuuksia/hauskoja tilaisuuksia. Lehteämme kiitetään hyväksi ja monipuoliseksi, sen myötä tieto ja tärkeät asiat tulevat hyvin tietoon; olemme onnistuneet tiedottamisessa. Tapahtumia on riittävästi, myyjäiset ovat kivoja.

Sydäntä lämmittää, kun kiitetään meidän onnistuneen ”oikein hyvin kaikessa”.

Emme ylpisty, vaan otamme vain syvää mielihyvää tuntien vastaan seuraavan kommentin: ”Yhdistykseen on tullut lisää (uusia) toimintatapoja, esim. elokuvat, toiminta on monipuolistunut, ja tämä mielestäni kertoo, että seuralla on hyvä ja toimiva hallitus ja puheenjohtaja.”

Kiitos kaikista vastauksista ja kommenteista! Hallitus käsittelee ja tutkii vielä vastauksianne. Yritämme ottaa opiksi, saada toimintaamme vielä monipuolisemmaksi. Toivomme tilaisuuksiemme miellyttävän teitä. Osallistukaa niihin aktiivisesti!

Irmeli Kniivilä

Suomi–unkari temaattinen sanakirja ja sen tekijä

Olen Zsuzsa Bánszegi Unkarin Debrecenistä. Olen syntynyt Debrecenissä ja asun perheeni kanssa pienessä Bocskaikertin kylässä 15 kilometrin päässä Debrecenistä. Tällä hetkellä olen siirtymässä kolme vuotta kestäneeltä äitiysvapaalta takaisin työelämään.

Kiinnostus suomen kieleen

Olen ollut kiinnostunut suomen kielestä ja kulttuurista 14-vuotiaasta lähtien. Ensikohtaamiseni suomen kielen kanssa oli aika epätavallinen. Olin 14-vuotias, kun pääsin ensimmäisen kerran kosketuksiin suomen kieleen löytäessäni vanhan suomenkielisen oppikirjan tuttujemme ullakolta. Pidin vanhaa kirjaa ja suomen kieltä niin haasteellisena, että päätin heti ryhtyä opiskelemaan sitä, ensin yksin, sitten yksityisopettajan kanssa.

Kirjassa esiintyvät pitkät sanat tuntuivat hirveän monimutkaisilta. Uskoin, etten voisi koskaan omaksua tätä kieltä. Asia „hermostutti", mutta antoi samalla virikkeitäkin suomen kielen loppumattomaan opiskelemiseen. Noista ajoista lähtien elämäni,

Temaattinen sanakirja saattaa olla joillekuille käsitteenä outo, mutta kirjaa selaillessaan oivaltaa pian, että kysymys on teemoittain järjestetystä sanakirjasta. Olen itse – laiska kun olen – haikaillut tällaisen sanakirjan perään, sillä se vetoaa "aikuisen" ihmisen oppimiseen paremmin kuin sanojen "pänttääminen" siinä järjestyksessä kuin ne sattuvat tulemaan tekstissä esille. Zsuzsa Bánszegi on työllään poistanut tämän puutteen. Monilla unkarin kielen harrastajilla saattaa olla kieliopin perusteet hallussaan, mutta aktiivinen sanavarasto on suppea. Tämä sanakirja helpottaa sanaston kartuttamista ja passiivisesti hallittujen sanojen "nostamista" aktiiviseen käyttöön. Mikään ei tietysti korvaa kielen puhumista tai kirjoittamista, sitä vartenhan kartutamme sanastoamme. Käsillä oleva teos auttaa meitä tankerounkarin käyttäjiä nousemaan unkarin kielen hallinnassa uudelle tasolle. Uskon, että sanakirjaan perehtyvät saavat laillani vastinetta rahoilleen ja ennen kaikkea intellektuaalista tyydytystä oppimisestaan. – Oheisessa artikkelissa sanakirjan tekijä **Zsuzsa Bánszegi** vastaa esittämiini kysymyksiin minä-muodossa.

(Tenho Takalo)

opiskeluni, työni sekä Suomi ja suomen kieli ovat aina kietoutuneet yhteen.

Sitten liityin Unkari-Suomi Seuran Debrecenin yhdistykseen, jonka jäsenenä olen ollut 16-vuotiaasta lähtien. Olin 17-vuotias käydessäni ensimmäisen kerran Suomessa kemiläisen kirjeenvaihtoystäväni kutsumana.

Opiskelijana Suomessa

Vuonna 1994 hain Suomen opetusministeriön apurahaa Suomessa tapahtuvaa opiskelua varten ja sain sellaisen. Pidin asiaa ”älyttömän” haasteellisena, mutta saamieni rohkaisujen saattelemana lähdin Suomeen. Unkarilaisen lukion jälkeen jatkoin opintojani minulle tuntemattomassa maassa ja minulle oudolla opiskelualalla.

Opiskelin nuorisotyötä Mikkelissä toimivassa Suomen Nuoriso-Opistossa vuosina 1994–1997. Valmistuin opistosta vuonna 1997 nuorisotyöntekijäksi. Vasta kotiinpaluun jälkeen kävi ilmi täällä Unkarissa, että suomalaista todistustani ei tunnustettu korkeakoulutasoiseksi tutkinnoksi. Petyin aika lailla, mutta onneksi opistosta valmistuneet saivat kaksi vuotta myöhemmin mahdollisuuden jatkaa opintojaan Mikkelin Ammattikorkeakoulussa. Näin pääsin uudestaan Suomeen täydentämään tutkintoani. Mikkelin Ammattikorkeakoulusta valmistuin vuonna 2000 yhteisöpedagogiksi. Tämä uusi diplomi hyväksyttiin Unkarissakin. Suomessa vietettyjen opiskeluvuosien aikana minulla oli mahdollisuus opiskella suomen kieltä aiempaa perusteellisemmin, sain tutustua suomalaiseen kulttuuriin, tapoihin sekä jokapäiväiseen elämään.

Valmistuttuani Suomen Nuoriso-Opistosta muutin siis takaisin kotimaahani Unkariin. Tästä huolimatta Suomi ja suomen kieli ovat säilyneet edelleenkin jatkuvan kiinnostukseni kohteena. Olen käynyt Suomessa useita kertoja turistina, opintomatkalla tai työni kautta vierailevana luennoitsijana. Vuonna 2001 opiskelin suomen kieltä Helsingin Kesäyliopistossa Suomi-Unkari Seuran stipendiaattina. Vuosina 2006–2008 opiskelin työn ohella Debrecenin yliopistossa aikuiskouluttajaksi.

Työelämä kutsuu

Kotiinpaluuni jälkeen vuonna 1997 aloitin työt Debrecenissä eräässä kansalaisjärjestössä, joka toimi osaamiskeskuksena ja tarjosi mm. sosiaalityön palveluja lastensuojelun

alalla toimiville järjestöille. Sitten kohtalo heitti minut toiselle työalalle, Hajdú-Biharin läänin Kauppakamariin, jossa toimin PR-assistenttina. Siinä työssä järjestin erilaisia tapaamisia liike-elämän toimijoille ja osallistuin kauppakamarin aikakauslehden toimittamiseen.

Merkittävin läpimurto elämässäni oli se, kun sain uuden työn vuonna 2000 perustetusta, nuorisoalan osaamis- ja kehittämiskeskuksena toimivasta **Mobilitás**-nuorisopalvelukeskuksesta. Tällöin tunsin ensi kertaa elämässäni, että Mikkelissä vietetyistä opiskeluvuosista oli todella hyötyä. Mobilitás-nuorisopalvelukeskuksessa olen toiminut PR-koordinaattorina. Tässä työssä olen toimittanut ja kääntänyt useita nuorisotyöhön liittyviä ammattikirjoja ja julkaisuja sekä valtakunnallista nuorisotyölehteä. Järjestin koulutuksia ja tapaamisia ja muita tilaisuuksia alan toimijoille sekä kehitin valtakunnallista nuorisoalan tietopankkia ja vedin nuorille tarkoitettuja ihmisoikeushankkeita.

Onneksi pikkuhiljaa myös Suomesta tuli osa työelämääni. Tein työmatkan Suomeen perehtyäkseni suomalaiseen nuorisotyöhön, käänsin paljon artikkeleita Suomen nuorisotyöstä, kiinnostavista projekteista ja toiminnoista. Vastaanotimme myös Suomesta delegaatioita. Lisäksi järjestin yli 10 vuotta unkarilaisia työharjoittelupaikkoja Mikkelin ja HUMAK Ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiikka-alalla opiskeleville sekä toimin heidän tutorinaan. Tuolloin (2000–2010) kävin useita kertoja Suomessa, Suolahden HUMAK AMK:ssa vierailevana luennoitsijana. Luennoillani esittelin opiskelijoille Unkarin nuorisotyön menetelmiä, hankkeita, kehitystä ja organisaatiota.

Suomen harrastus jatkuu äitiysvapaalla

Vuoden 2010 lopulla siirryin äitiyslomalle ja poikani syntyi joulukuussa 2010. Siitä on jo yli kolme vuotta, kun kävin viimeksi Suomessa. Ikävöin Suomeen ja kaipaan suo-

men kieltä jatkuvasti. Harjoittaakseni kieltä kirjallisesti pidän yhteyttä ystävien ja entisten opettajien kanssa, seuraan suomalaisten ystävieni elämää ja Suomeen liittyviä asioita Facebookin kautta ja meillä käy suomalaisia ystäviä vierailulla. Kaipaan Suomea, mutta toivon, että lähitulevaisuudessa saan palata sinne lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jopa perheeni kanssa.

Toimittamistyö ja kirjallinen ilmaisu ovat minun lempiasioitani ja äitiyslomallakin olen halunnut harjoitella suomea ja säilyttää yhteyteni suomen kieleen. Yhdistin nämä kaksi asiaa: **Finn-magyar tematikus szótár** -sanakirjallani halusin lähentää suomalaista ja unkarilaista kulttuuria sekä edistää kieltä opiskelevien sanavarastoa.

Äitiyslomalla löysin itselleni polun, jolla voin hyödyntää luovaa toimintaa: Suomeen tai suomen kieleen liittyvä (sana) kirjojen toimittaminen ja julkaiseminen. Laatimani suomi-unkari temaattinen sanasto – onneksi – täyttää ilmeisen ”valkoisen alueen” ja korvaa ilmenneen puutteen. Tarkoitukseni on jatkaa tätä ”luovaa ja puutteet paikkaavaa työtä” uusilla teoksilla tulevaisuudessa.

Ideasta kirjaksi

Sanaston tekemisen idea syntyi ensisijaisesti omasta tarpeestani. Minä olin jo kauan kaivannut teemoittain ryhmiteltyä sanakokoelmaa, joka olisi auttanut minua suomen kielen oppimisessa. Kun kukaan ei ollut julkaissut tällaista kirjaa, ryhdyin laatimaan sellaista itse. Nyt jälkeenpäin saan kirjan ostajilta positiivista palautetta: tätä kirjaa tarvitaan ja siitä on hyötyä käyttäjilleen.

Idea sanakirjan laatimisesta syntyi vasta kolmisen vuotta sitten. Suomessa oleskellessani ja ahkerana suomen kielen opiskelijana olin aina opiskellessani, lehtiä lukiessani ja museoissa käydessäni kerännyt ja kirjoittanut paperille tai vihkoon itselleni tuntemattomia suomalaisia sanoja. Kuluneen 26 vuoden aikana on kertynyt monta vihkoa, jotka ovat täynnä monenlaisia sanoja. Niitä käytin nyt hyväkseni – teemoittain ryhmitellen – temaattiseen sanakirjaan. Tietysti käytin myös muita lähteitä. Varsinainen kirjoittamis- ja toimittamistyö, sanaston keruu eri aloilta ja sen taittaminen kokonaiseksi kirjaksi vei 3,5 vuotta.

Kirjan laatimisen alkuvaiheessa ajattelin käsitellä vain tavallisia aiheita, teemoja, kuten *perhe, koti, talo, ruokailu, terveys, työ* jne. Keruu- ja toimittamistyön edetessä juolahti mieleeni aina uusia ja uusia teemoja, joista sitten muodostui varsinaisen teeman sisällä ns. alateemoja tai syntyi tavanomaisesta teemasta poikkeava erikoisteema, kuten toimistotarvikkeet, poliisi, valtionhallinto, työttömyys, kauneudenhoito, pankkielämä, jne.

Julkaisutoiminta on ohdakkeista

Minulla oli aika vähän tukijoita tai auttajia, olipa sitten kyse henkisestä tai taloudellista avusta. Muutamat ystävät, mieheni ja vanhempani pitivät kirjaa hyvänä ideana. Mutta kyllä oli sellaisiakin – lähiomaisia, tuttuja tai kirja-alan asiantuntijoita – jotka varoittelivat ryhtymästä kirjan julkaisemiseen. Näistä ”neuvoista” huolimatta halusin saada kirjani julkaistuksi. Lähetin kustantajille lukuisia

kirjeitä, yrityksiltä taas pyysin sponsoritukea. Lopputulos oli, että idean toteuttaminen jäi täydellisesti minun ja perheeni lompakon varaan. Onneksi mieheni ja vanhempani luottivat minuun ja siihen, että ideani tulisi menestymään. Näin kirjasta on tullut omakustanne, jota perheeni on sponsoroinut. Lupasin heille, että jos kirjalla ei ole menekkiä, en enää koskaan julkaise itse uutta kirjaa, ja jätän kaikki muut ideat hyllylle. Onneksi tuntuu siltä, että kirjalla on kysyntää.

Suuret kiitokset lankeavat Anne Varikselle, joka pelkästä rakkaudesta unkarin kieleen suostui ottamaan vastuulleen sanaston tarkistustehtävän. Oli myös muutamia suomalaisia ystäviä, jotka kävivät lävitse yksittäisiä lukuja.

Kirjaa laatiessani koin sekä vaikeuksia että onnistumisen hetkiäkin. Eräs onnistumisen hetki oli, kun löysin helposti kirjalle kielentarkastajan ja itse sanaston keruutyökin sujui varsin kitkattomasti. Vaikeimmaksi hetkeksi koin sen, kun alkuperäinen taittaja luopui yhtäkkiä sanakirjan taittamistehtävästä eikä uutta taittajaa löytynyt kohtuuhinnoin. Näin jäljelle jäi vain se, että ryhdyin itse opettelemaan taittamista.

Toiseksi hankalin asia olivat tekijänoikeuskysymyksiin liittyvät ongelmat. Kun pyysin lupaa käyttää jonkun firman tuotemerkkiä, törmäsin jatkuvasti kielteisiin vastauksiin, Halusin esimerkiksi käyttää kirjan kannessa kuvaa **Marimekon** *Kaiku* -kuosista, mutta en saanut lupaa siihen. Erityisesti petyin silloin, kun pyysin **Moomin Characters Ltd** -yhtiöltä lupaa käyttää *Muumi* -kuvia. Lähetin heille Muumeista valmiin luvun, joka sisälsi sanalistan ja esityksen *Muumi* -hahmoista ja **Tove Janssonin** elämätyöstä, mutta sain kieltävän vastauksen. En saisi käyttää edes sanaa *Muumi* enkä saisi julkaista omaa sanalistaani Muumeista. Tämän tapauksen jälkeen harkitsin uudelleen koko kirjan sisältöä ja otin pois esimerkkilauseistakin Marimekkoon, Aarikkaan ja Kalevala-koruihin liittyvät viittaukset.

Lopussa kiitos seisoo

. . .

Tähän asti olen markkinoinnissa kiinnittänyt huomiota enimmäkseen Unkariin. Voin todeta, että unkarilaiset lukijat pitävät kirjaa tervetulleena, saan usein ”kiitoskirjeitä” kirjan tekemisestä. Luulen myös, että Suomen Suurlähetystön kutsu esittellä sanakirjaa suurelle yleisölle Kalevalan päivänä, on mielestäni niinikään kiittävän vastaanoton merkki. Kuulemma kielentutkijoidenkin mielestä kirja on kelvollinen ja näin se ehkä on siis tullut hyväksytyksi kielitieteellisestä näkökulmasta. Nämä mielipiteet antavat minulle lämpimän ja mukavan tunteen . Olen lisäksi saanut muutamilta Unkari-Suomi Seuran yhdistyksiltä ja myös Debrecenin yliopistolta kutsun mennä esittelemään heille kirjaani.

Zsuzsa Bánszegi

Finn-magyar tematikus szótár

Suomalais-unkarilainen temaattinen sanakirja on nyt tilattavissa

Ensimmäinen suomi-unkari temaattinen sanakirja on ilmestynyt. Kirjan 19.000 hakusanaa kattaa sekä arkikielen sanoja ja fraaseja että ammattisanoja. Sanaston tarkoitus on laajentaa ja syventää suomen tai unkarin kielestä kiinnostuneiden sanavarastoa sekä helpottaa selviytymistä tietyistä elämätilanteista ryhmittämällä eri teemoja ja niiden sanastoa. Kirja tarjoaa sellaisen suomi-unkari sanavaraston, joka on nykypäivän kielenkäytön mukaista ja vastaa nykyään käytettyä (arkikielenkin) sanastoa.

Kirja tutustuttaa Suomen ja Unkarin kulttuurin nykypäivään ja perinteisiin. (Lapin vaelluksella, Saunakulttuuri Suomessa, Viinikulttuuri Unkarissa, Terveyskylpylät Unkarissa). Temaattinen sanakirja soveltuu erinomaisesti sekä itsenäisen että ryhmäopiskelun tueksi, kun opiskelija tai kieltä puhuva haluaa laajentaa tiettyjen alojen sanavarastoa.

Asiaryhmien yhteydessä on esimerkkilauseita, jotka helpottavat sanojen tai termien oppimista ja muistamista.

Sanakirjassa on:

- 344 sivua
- 40 pääaihepiiriä + 289 alateemaa
- lukujen lopussa esimerkkilauseita
- tietoa Unkarin ja Suomen kulttuurista
- hakusanoja monilta erikoisaloilta
- ajantasainen yleiskielen sanasto
- 19.000 hakusanaa

Tilaus Suomesta: 30 euroa + 6.50 euroa postikulut

Yhteystiedot: Bánszegi Zsuzsa

Sähköposti: finnunkari@hotmail.com tai banszegizs@yahoo.com

Unkari ja Transilvania eli Erdély

Vuonna 1920 Trianon'n rauhassa Unkarin kuningaskunta menetti Romanialle itäiset alueensa Suuren tasangon eli Alföldin itäreunaa noudattavan kansallisuusrajan mukaisesti. Tosin uusi raja jätti Romanian puolelle kaistan, läänejä tai niiden osia, joiden asukkaista usein yli puolet ja erityisesti pohjoisessa jopa yli 90 % oli unkarilaisia. Luovutetun tai menetetyn alueen nimeksi vakiintui **Transilvania,** saks. **Siebenbürgen** unk. **Erdély,** romaniaksi **Ardeal** tai latinasta lainattu **Transilvania.** *Historiallinen Erdély* käsitti kuitenkin vain alueen itäosan, puolet luovutetusta alueesta, johon luettiin myös eteläinen **Bánát** ja sen pohjoispuoliset **Körösin** ja **Máramarosin** alueet, jotka erottivat alkuperäisen Erdélyn Unkarin rajasta.

Erdélyn varhaisvaiheet

Transilvania ei ole vain Romanialle menetetty alue, sillä on myös varhaisempi identiteetti, joka voidaan osin palauttaa aina keskiajalle saakka. Erdélyn asuttivat unkarilaiset, joihin alueella aiemmin eläneet kansansirpaleet sulautuivat. Unkarilaisistakin omaksi ryhmäkseen voidaan erottaa székelyläiset tai székely-kansa, joka sai hallitsijalta tehtäväkseen rajojen vartioinnin. 1100-luvulla alueelle muutti hallitsijan kutsumina saksalaisia, joita unkarilaiset kutsuvat sakseiksi (szászok) ja 1200-luvun lähteissä alkaa olla mainintoja ensimmäisistä etelästä tulevista valakeista eli romanialaisista. Sekä székelyt että saksit saivat sotapalvelustaan vastaan verovapauden ja itsehallinnon.

Erdély ruhtinaskuntana syntyi 1500-luvun alussa osin aateliston sisäisen valtataistelun ja osin Turkin aseellisen laajentumisen seurauksena.Vuonna 1567 Unkari jaettiin kolmeen osaan. Unkarin kuningaskunta käsitti vain maan länsi- ja pohjoisosan, Alföld oli turkkilaisten miehittämää aluetta aina Egeriä ja Esztergomia myöten ja maan itäosasta muodostui Erdélyn ruhtinaskunta.

Erdélyn ruhtinaalla oli lisäksi hallussaan ns. **Partium,** unk. **Részek** eli suomeksi **Osat.** Näihin kuului useita Pohjois-Unkarin läänejä, jotka oli alun alkaen luovutettu eräälle Erdélyn hallitsijalle määräajaksi, mutta ne jäivät Erdélyn yhteyteen ruhtinaan erillisenä hallintoalueena. Kun tänään puhutaan Erdélystä, kysymys on historiallisesta Erdélystä sekä Partiumista, jonka laajuus vaihteli ruhtinaan sotaonnen ja vaikutusvallan mukaan. Erdélyn ruhtinaat taiteilivat politiikassaan habsburgien ja osmanien välissä, mutta erityisesti katolisen vastauskonpudistuksen seurauksena Erdélystä tuli "unkarilaisuuden" puolustaja habsburgien edustamaa saksalaista katolisuutta vastan. Tuohon ajanjaksoon mahtuu myös Erdélyn talouden ja kulttuurin "kultakausi" 1600-luvun alkupuolella. Ruhtinaat käyttivät hyväkseen habsburgien ja osmanien välistä

Transilvanian ruhtinaan ja Unkarin kuninkaaksi valitun János Szápolyain puoliso, Puolan Jagello-suvun Isabella hyvästelee Transilvanian lähtiessään takaisin Puolaan.–Puola ja myöhemmin myös Ruotsi oli hetkittäin ruhtinaiden liittolainen (Turkin ohella) heidän taistellessan habsburgeja vastaan 1600-luvulla.

Sándor Wagnerin öljymaalaus vuodelta 1863.

taistelua, mutta tosiasiallisesti he olivat viime kädessä sulttaanin vastentahtoisia liittolaisia. – Tuolta vuosisadalta ovat kaikille unkarilaisille tutut sellaiset nimet kuin vaikkapa **István Bocskai, Gábor Bethlen, Imre Thököly sekä Ferenc II Rákóczi.**

Unkarilaiset toki oivalsivat itsekin, että Turkin ja Saksalais-roomalaisen keisarikunnan välisessä taistelussa he olivat joutuneet vasaran ja alasimen väliin. Kun turkkilaiset oli saatu karkotetuksi Unkarin alueelta 1600-luvun lopussa, Itävallan hallitsija piti Unkarin aluetta valloitettuna maana. Erdélytä ei myöskään liitetty Unkarin kuningaskuntaan, vaan Itävalta hallitsi sitä erillisenä hallintoalueena 150 vuotta. Kun unkarilaiset laativat vuoden 1848 vallankumouksen alkaessa vaatimuslistan niistä korjattavista vääryyksistä, jotka Itävalta oli tehnyt Unkaria kohtaan, oli listan viimeisenä kohtana *Unió*. Tällä tarkoitettiin sitä, että Erdely oli liitettävä jälleen osaksi Unkarin kuningaskuntaan. Tämä toteutui vasta vuonna 1867, kun Itävalta-Unkarin kaksoismonarkia perustettiin.

Vuoden 1920 rauha

Unkari menetti Romanialle lähes kolmanneksen pinta-alastaan eli 102000 km2. Vaikka Yhdysvaltain presidentti Wilsonin erääksi rauhanteon periaatteeksi määrittelemä kansallista itsemääräämisoikeutta koskeva teesi näyttikin toteutuvan Trianon'n rauhassa, 1. maailmansodan voittajavallat ummistivat silmänsä siltä tosiasialta, että rajanvedossa Romanian valtion yhteyteen joutui 2,8 miljoonan romanialaisen lisäksi 1,65 miljoonaa unkarilaista ja 0,6 miljoonaa saksalaista. Monissa luovutetun alueen kaupungeissa unkarilaiset olivat enemmistönä.

Kysymys ei ollut vain uudesta raja-alu-

Lähellä Unkarin rajaa sijaitsevan Nagyváradin (rom. Oradea) keskustaa, etualalla kaupungintalo Sebes-Körös-joen varrella, taustalla P. Lászlón kirkko torneineen.

eesta. Luovutetun alueen itä- ja kaakkoisosassa oli laaja yhtenäinen alue, ytimenä ns. Székelyföld, jossa unkarilainen székelykansa oli enemmistönä muodostaen eräissä lääneissä jopa yli 90 % väestöstä. Lisäksi alueella asui taustaltaan saksalaista väestöä, oli jopa kaupunkeja, joiden väestön suuri enemmistö piti itseään saksalaisena. Silloisissa väestökartoissa alueen kaakkoisosan yhtenäisen unkarilaisasutuksen lisäksi alueen kansallisuudet, romanialaiset ja unkarilaiset sekä osin saksalaisetkin, näyttävät elävän toistensa lomassa pienempinä tai suurempina saarekkeina muodostaen todellisen väestöllisen tilkkutäkin. – Jälkeenpäin arvioiden kansojen itsemääräämisoikeuden periaatetta hyödynnettiin, kun monikansallisesta Unkarista erotettiin alueita uusien kansallisvaltioiden luomiseksi tai vanhojen vahvistamiseksi – ja Unkarin heikentämiseksi.

Väestösiirtoja ei toteutettu 1. maailmansodan rauhanjärjestelyissä, kuten ei aiemmissakaan eurooppalaisissa rauhoissa. Valloitettujen alueiden väestö oli näiden alueiden ohella voittajan ”sotasaalista” ja voittajan miehittämien alueiden asukkaista tuli uusia alamaisia. Näin tapahtui säännöllisesti mm. Saksan ja Ranskan välisissä konflikteissa. Toisin meneteltiin 2. maailmansodan jälkeen, jolloin Puolan ja monien muidenkin itäisen Keski-Euroopan maiden saksalaisen väestön pääosa pakeni tai karkotettiin vuosisataisilta asuinseuduiltaan. Samalla tavoin Suomessa karjalaiset siirtyivät kesällä 1944 Neuvostoliitolle luovutettavilta alueilta Kanta-Suomeen siirtokarjalaisina, ”evakkoina”.

Toivoa epäluulojen varjossa

Ennen 1. maailmansotaa unkarilaiset olivat huolestuneina seuranneet Unkarin alueella asuvien slovakkien ohella eteläslaavien ja romanialaisten kansallista heräämistä ja yhteyksiä rajantakaiseen ”emämaahan”, jossa sama kieli ja kansallisuus oli enemmistönä. Nyt Unkarin kuningaskunta seurasi rajan taakse jääneiden unkarilaisten tilannetta. Unkarin ja sen naapurimaiden välit pysyivät vii-

Szt. Mihályn eli Pyhän Mikaelin kirkko Kolozsvárin (rom. Cluj) keskustassa. Etualalla renessanssihallitsija Matias Corvinuksen ratsastajapatsas.

leinä, sillä osapuolet eivät luottaneet toisiinsa. Unkarin naapurimaat jopa liittoutuivat keskenään muodosten ns. **Pikku-Ententen** vastustamaan Unkarin revisiopyrkimyksiä. Kansallisten ja kielellisten vähemmistöjen yhteyksiä naapurimaihin kontrolloitiin.

Suuri osa unkarilaisista puolestaan uskoi, että heidän mielestään rauhanteossa tapahtunut vääryys korjattaisiin ja Tynkä-Unkari saisi menettämänsä alueet takaisin. Tähän tarjoutui kuitenkin mahdollisuus vasta 2. maailmansodan aattona, kun Unkarin valtiojohto ajautui ulkopolitiikassaan Italian ja Saksan vanaveteen. Ns. *Wienin sovintotuomioissa* Unkarille luovutettiin ensiksi vuonna 1938 Slovakian etelärajalla olevat unkarilaisalueet ja sitten vuonna 1940 Pohjois-Erdély, jossa mm. **Kolozsvárin** eli **Cluj-Napocan** kaupunki sijaitsi, sekä székelyläisten asuttama **Székelyföld.** – Edellisenä vuonna Unkari oli lisäksi ottanut erityishallintoonsa Tshekkoslovakian itäisimmät alueet, kolme lääniä, joissa oli runsas unkarilaisasutus.

Unkarilaisten kansallisen innostuksen sävyttämä ilo osittaisesta jälleenyhdistymisestä jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi, sillä toisen maailmansodan päätyttyä voittajat sanelivat jälleen rauhanehdot. Romanian ja Unkarin raja palautettiin vuoden 1920 rauhansopimuksen mukaiseksi. Romania oli ennen 2. maailmansotaa suhtautunut maassa asuviin unkarilaisiin osin epäluuloisesti.

Sodan jälkeen suhtautuminen oli jopa vihamielistä, ainakin mitä tuli niihin unkarilaisiin, jotka olivat osallistuneet Unkarin organisoimaan hallintoon 1940–1944 Unkariin kuuluneilla – tai Unkarin miehittämillä – alueilla. Heidät leimattiin fasistien *kollaboraattoreiksi,* yhteistoimintamiehiksi, ja he joutuivat vastaamaan teoistaan oikeudessa ja jo aiemmin kenttätuomioistuimissa. Myös täysin summittaisia teloituksia tapahtui. Jugoslaviassa tapahtui jopa unkarilaisten massateloituksia Titon partisaanien toimesta ja Serbiasta on raportoitu silloin tällöin alueen unkarilaisten pahoinpitelyistä.

Sosialismin vuodet

Neuvostoliiton miehittämissä maissa yhteiskuntajärjestys muuttui 1940-luvun lopulla ja syntyi ns. sosialistinen leiri yhteistyöorganisaatioineen. Vaikka sosialistit olivatkin ”veljiä keskenään” ja kansallisuuskysymykset oli poistettu virallisen yhteistyön päiväjärjestyksestä, unkarilaiset muistivat sotavuosien tapahtumat ja 2. maailmansotaa edeltäneet vuosikymmenet. Heille Erdélyn menetys oli luottamuksellisissa yksityisissä keskusteluissa edelleenkin vääryys, jota ei voinut unohtaa.

Romanian vuoden 1948 väestölaskennassa unkarilaisten osuus eräissä Székelyföldin lääneissä oli noin 90 % koko väestöstä. Vuonna 1952 perustettiinkin unkarilaisille oma autonominen alue, *Magyar Autonóm Tartomány,* jota vuonna 1960 tarkistettiin, mutta vuoden 1968 lääninhallinnon uudistuksen yhteydessä se lakkautettiin. Ns. *homogenisointiohjelma* eli presidentti Ceauşescun hallinnon romanialaistamistoimet Erdélyssä huolestuttivat unkarilaisia niin Romaniassa kuin Unkarissakin. Unkarilaisten kansallinen identiteetti pyrittiin murtamaan ja assimilaatiota nopeuttamaan mm. muuttamalla hallinnollisten alueiden väestösuhteita erityisesti siellä, missä unkarilaiset olivat vain niukkana enemmistönä. Monia loukkasi, että kaikki unkarilaisalueiden paikannimet, joilla ei koskaan ollut ollut romaniankielistä vastinetta, saivat rinnalleen romanialaisen nimen, mikä peitti alleen alueen ensisijaisesti unkarilaisen historian. – Vähemmistönä eläville kielen ohella kotipaikka ja kotiseutu on vahva identiteettiä tukeva tekijä. Sitä vahvistaa myös tietoisuus omasta ja omaleimaisesta kansallisesta kulttuurista, oli kyse sitten hen-

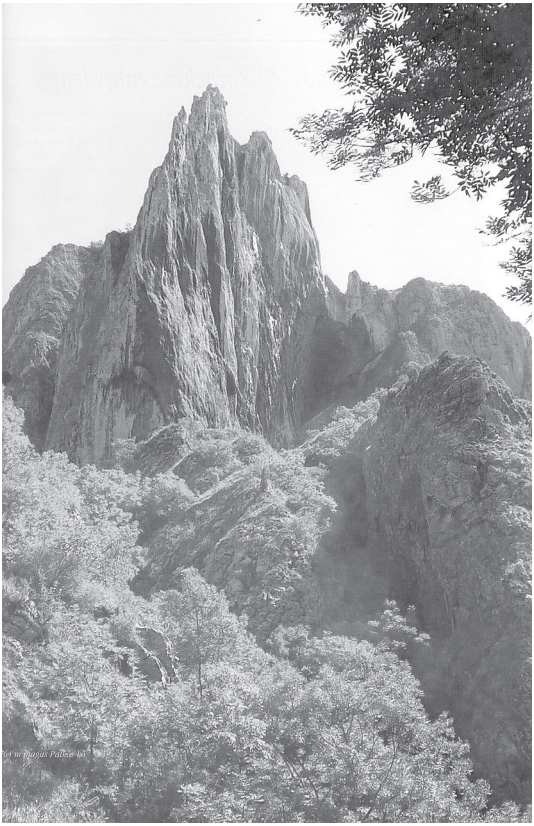

Peterd-Szindl -harjanne lähellä Torockóta on jylhää seutua ja osa alueen kalkkikivivuoristoa. Upeat luonnonmuodostelmat syntyivät aikoinaan veden kovertaman kalkkikiviluolaston sortuman seurauksena. Tarun mukaan hallitsijan hevosen kavion jälki on havaittavissa yhdessä kalliomuodostelmassa, mistä myös nimi “Hevosenkenkäkivi”.

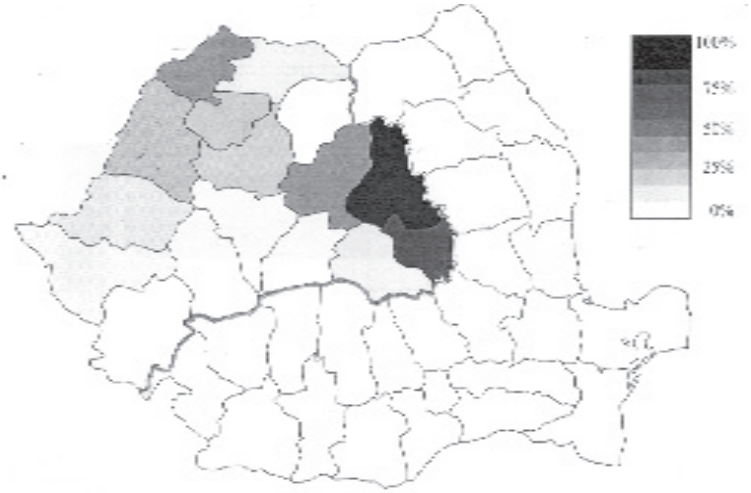

Transilvanian vahva unkarilaisasutus on Karpaattien kaaren sisäpuolella, mutta aivan keskellä Romaniaa.

Suurimmat unkarilaisasutuksen keskittymät ovat edelleenkin **Marosvásárhely** (70000 unkarilaista) **Kolozsvár** (60000); **Nagyvárad** (60000) sekä **Sepsiszentgyörgy** ja **Szatmárnémeti**, 45000

kisestä tai aineellisesta kulttuuriperinnöstä. Omakielisellä kirjallisuudella on myös erityisroolinsa identiteetin tukijana. – Näin oli sosialismin kaudella ja näin on yhä.

Sosialismin jälkeen

Padot murtuivat vuoden 1989 lopulla, kun rajat avautuivat ja seuraavana vuonna nämä maat siirtyivät monipuoluejärjestelmään, ”palasivat Eurooppaan”, kuten hiukan virheellisesti todettiin. – Keskusteluissa naapurimaiden kanssa otettiin esille myös kansallisuuskysymykset ja vähemmistöjen asema.

Unkari on vuodesta 1989 seurannut tiiviisti naapurimaissa asuvien unkarilaisten – eli ulkounkarilaisten – aseman kehitystä. Porvarilliset hallitukset ovat tässä asiassa olleet aktiivisempia. Kun vuosikymmen sitten käytiin keskustelua kaksoiskansalaisuuden myöntämisestä, so. siitä, että ulkounkarilaiset saisivat hakemuksesta, mutta kevennetyllä menettelyllä myös Unkarin kansalaisuuden, vasemmisto suhtautui asiaan kielteisesti. Unkarin sosialistisen puolueen, MSZP epäili mm. hallitsematonta maahanmuuttoa naapurimaista, mikä romahduttaisi sosiaalipalvelut ja aiheuttaisi häiriöitä työmarkkinoilla. – Viime syksynä MSZP:n puheenjohtaja **Mesterházy** kävi Kolozsvárissa pyytämässä anteeksi puolueensa aikaisempaa linjausta, osin ehkä siksi, että kaksoiskansalaisuuden saaneet voivat äänestää Unkarin vaaleissa.

Tällä hetkellä romania on Romanian virallinen kieli, mutta mikäli po. alueella kielivähemmistön osuus on vähintään 20 % väestöstä, vähemmistökieltä puhuvien on voitava asioida omalla kielellään ja saatava tarvittavat asiakirjat ja lomakkeet omalla kielellään. Lapsille on tarjottava päiväkodista lähtien äidinkielinen ohjaus ja opetus edellyttäen, että laissa säädetyt opetusryhmän perustamista koskevat edellytykset täyttyvät. Lapsille on tarvittaessa tarjottava mahdollisuus internaattiopiskeluun.

Transilvaniassa keskustellaan jatkuvasti kansallisten tunnusten käytöstä Romanian viranomaisten kanssa. Székelyföldin lipun käytostä on noussut kiistoja. Romania ei salli sen käyttöä esim. kaupungintalon tai pienemmän itsehallintoalueen hallintorakennuksen salossa, vaikka siitä olisi po. itsehallintoelimen enemmistöpäätös, koska siitä tulisi silloin virallinen lippu. Kansalaisvastarinnan ja unkarilaisen identiteetin osoituksena Székelyföldin lipun epävirallinen käyttö on laajentunut koko Transilvaniaan ja myös Unkariin, jossa sitä pidetään kansallismielisyyden ja osin jopa yltiöunkarilaisuuden symbolina.

Uutta politiikkaa

Unkarin edellisen vaalikauden hallitus halusi korostaa kansallisuuskysymysten tärkeyttä, puhutaan harkitusti (rajat ylittävästä) unkarilaisten yhteydestä, yhtenäisyydestä ja yhteenkuuluvuudesta, *összetartozás, nemzeti egység*. Hallitus on kantanut konkreettisesti huolta naapurimaissa asuvista etnisistä unkarilaisista, joille on tarjottu kevennettyä menettelyä kaksoiskansalaisuuden saamiseksi.

Selkeä viesti on myös se, että toinen pääministerin sijainen on nimenomaan kansallisuusasioista vastaava salkuton ministeri, Kristillis-demokraattisen kansanpuolueen, KDNP:n, puheenjohtaja **Zsolt Semjén**. Tavoitteena on, että enemmistöasemassa olevat vähemmistöt saisivat asuinalueellaan hallinnollisen autonomian ja ”diasporassa”, hajallaan valtaväestön keskuudessa elävät kulttuuriautonomian. Myös unkarilaista kulttuuria vaalivia järjestöjä tuetaan. Unkarilaisia on myös rohkaistu perustamaan asuinmaassaan unkarilaisia puolueita, sen sijaan että liittyisivät asuinmaansa muihin puolueisiin tai perustaisivat ”sekapuolueita”. Näinhän on tapahtunut mm. Slovakiassa, jossa slovakialais-unkarilaisen puolueen nimikin on **Silta, Most-Híd**

Erdély – jälleen osa Unkaria! Propagandajuliste vuodelta 1940. Unkari sai vuonna 1938 Slovakian etelärajan unkarilaisalueet samanaikaisesti kun Saksa miehitti Sudeetit, ja 1939 Unkari otti haltuunsa Slovakian itäkärjenkolme lääniä. Pohjois-Erdélyn leveän kiilan Unkari miehitti ns. Wienin toisen sovintotuomuion tuloksena. – Sodan jälkeen nämä tapahtumat ovat hiertäneet pitkään Unkarin suhteita sekä Romaniaan että Slovakiaan.

Pieni Romanian unkarilaisten demokraattinen liitto, RMDSZ on puolestaan hankkinut vaa'ankieliaseman samaan tapaan kuin oma Ruotsalainen kansanpuolueemme. Se lähti alkuvuodesta mukaan sosiaalidemokraatti **Victor Pontan** hallitukseen kesken vaalikauden. Puolue katsoi voivansa siten paremmin vaikuttaa Romanian unkarilaisten asemaan.

Unkarin hallitus on tukenut myös Erdélyn unkarilaisia. Naapurimaiden unkarilaisia koululaisia on säännöllisesti kutsuttu vierailulle Unkariin ja Unkarin koululaitoksen tavoite on, että jokainen peruskoululainen edes kerran kävisi tutustumassa naapurimaassa opiskeleviin unkarilaisin koulutovereihinsa. Korkeakouluopetusta on laajennettu perustamalla unkarinkielinen **Sapientia-**yliopisto.

Vuoropuhelua Romanian hallintoviranomaisten kanssa käydään eri tasoilla, eräs tällainen organisaatio on Tusványos-nimellä kulkeva keskustelufoorumi, kesätapahtuma, joka on lähellä Unkarin nykyisiä hallituspuolueita ja järjestetty jo 24 kertaa. Romania on suhtautunut varsin nihkeästi Fideszin johdon vierailuihin ko. tapahtumassa. Nykyinen hallitus on mahdollistanut naapurimaissa, mutta myös eri puolilla maailmaa elävien unkarilaisten pysyvän vuosittain kokoontumisen, **Magyar Állandó Értekezlet,** MÁÉRT.

Eräs esimerkki Erdélyn merkityksestä unkarilaisuudelle on kansallinen ja uskonnollinen helluntain pyhiinvaellus Erdélyn **Csíksomlyó**on. *Csíksomlyói búcsú* on jokavuotinen tapahtuma, joka nykyisin kerää alkukesän viikonlopuksi yhteen vuosittain jopa 300000 unkarilaista Romaniasta, Unkarista ja ympäri maailmaa. Normaali junaliikenne ei riitä, vaan matkatoimistot ja MÁV tarjoavat erikoisjunia. Varhaisimmat tiedot tästä pyhiinvaelluksesta ovat vuodelta 1442.

Yltiökansallista uhoa ja poliittisia ylilyöntejä

Nykyisessä EU-Euroopassa uskotaan siihen, että poliittinen vakaus ja turvallisuus kulkevat käsi kädessä ja jäsenmaiden ristiriidat ratkaistaan neuvottelutietä. Monet unkarilaiset ovat – sananvapauteen vedoten – esittäneet vaatimuksia, joiden mukaan maan kärsimät "historialliset vääryydet" olisi korjattava. Eräs tällainen maksiimi on Unkarin vuoden 1920 "epäoikeudenmukaisen rauhansopimuksen" purkaminen ja vanhojen rajojen palauttaminen. Tällaisia vaatimuksia eri painotuksin on esitetty monilla foorumeilla, mutta erityisesti yltiökansallismielisten yhteisöjen internetsivuilla. Tällaisten vaatimusten toteutuminen palauttaisi Erdélyn emämaan yhteyteen, mutta menettely lisäisi varmasti kansainvälistä jännitystä alueella.

Monet puhuvatkin vuoden 1920 traumasta, jota ei ole voitu käsitellä asianmukaisesti. 1920-luvulla tehtiin runsaasti laskelmia siitä, kuinka suuri osa kansallisvarallisuudesta oli menetetty vuoden 1920 rauhanteossa. Se oli varmasti suuri kansallinen onnettomuus. On kuitenkin virhetulkinta, että Unkarin ongelmat 2000-luvulla voitaisiin yhä lukea 95 vuotta sitten solmitun rauhan syyksi. – Unkarin ulkoministeri Martónyi totesi viimeksi vuosi sitten, että rajamuutokset nykypäivän Euroopassa ovat sula mahdottomuus!

Jos Székelyföldin lipun käyttö on saanut uusia merkityksiä, samoin on käynyt epäviralliselle székelykansan "kansallis-

laululle". *Székely himnusz* on suositumpi kuin koskaan. Unkarissa äärioikeistoon luettu Jobbik-puolue ja sitä lähellä olevat ryhmät ovat pyrkineet omimaan sen osaksi omaa poliittista arsenaaliaan. Valtiopäivien avajaisissa 2010 Jobbik-puolueeen parlamenttiedustajat joa esittivät sen virallisen ohjelman päätyttyä "ylimääräisenä ohjelmanumerona".

Erdély nyt ja tulevaisuudessa

Unkarilaisten määrä Erdélyssä, kun kysyttiin, kuka pitää itseään unkarilaisena, oli vuoden 2012 väestölaskennan mukaan 1240000, kun taas alueen koko väkiluku oli 7,2 miljoonaa. Luku on 200000 pienempi kuin vuosikymmen aikaisemmin ja 400000 pienempi kuin vuoden 1992 väestölaskennassa. Unkarilaisten osuus kaupunkiväestöstä pienenee koko ajan assimilaation seurauksena, mutta unkarilaisuus säilyy pikkukylissä ja erityisesti Székelyföldin alueella eli Hargitan (84,8 %) ja Kovásnan (73,6 %) lääneissä. Marosin läänissä unkarilaisten osuus väestöstä oli 37,8 % ja Kolozsin läämissä 15,7 %. Lähempänä Unkarin rajaa osuus jälleen kasvaa: Szilágy 23,2 %, Bihar 25,3 % sekä Szatmár 34,5 %. Muissa Erdélyn lääneissä Brassón (7,8 %) ja Aradin (9,3 %) läänejä lukuunottamatta unkarilaisten osuus väestöstä on 5 % tai sen alle.

Tänä päivänä uskotaan toisenlaisiin ratkaisihin – ei aluemuutoksiin. Sekä Romanian että Unkarin EU-jäsenyys on erityisesti unkarilaisten mieleen siinä suhteessa että Romanian unkarilaisten vuorovaikutus Unkarissa asuvien unkarilaisten kanssa on olennaisesti helpottunut. Ristiriitojen ratkaisemiseen on myös olemassa työkalut. Asemaansa ja kohteluunsa tyytymättömillä on mahdollisuus ottaa asia esille oikeusteitse, on myös eurooppalainen valitustie ja mahdollisuus kansainväliseen julkisuuteen. Olennaista on myös se, että valtioiden väliset raja-aidat ovat madaltuneet ja yhteistyö eri aloilla lisääntynyt. Kun aikaisemmin valtiollisista naapureista sanottiin "ne", nyt yhä useammin sanotaan "me". Elämme kaikki samassa Euroopassa, vaikka juuri nyt näyttääkin asiltä, että Euroopan rauha on vaakalaudalla.

Tenho Takalo

6. kesäkuuta saamme unkarilaista kalakeittoa

Unkarilaisia kalakeittoja on varmaankin yhtä monta kuin on keittäjiäkin. Kullakin alueella, jossa vain on vettä tai kalojen kasvatusaltaita, on myös oma keittonsa. Useilla Tiszan ja Tonavan varren kaupungeilla on "nimikkokeittonsa", tunnetuin lienee kuitenkin szegediläinen kalakeitto. – *Gulyás*-keiton tapaan kalakeittokin on unkarilaista "piknikruokaa", se keitetään usein yhdessä ystävien kansa avotulella ja isohkossa padassa.

Tänä vuonna yhdistyksemme ei päätä kevään toimintakautta perinteeksi tulleella *gulyás*-keitolla ja saunalla vaan kalakeitolla. Ratkaisu on onnistunut myös siksi, että kala sopii myös sellaisille, jotka eivät syö lainkaan punaista lihaa. Perjantaina 6. kesäkuuta syömme siis Ylöjärven Lempiänniemssä kalakeittoa.

Millainen sitten on unkarilainen kalakeitto? Turisteille tarjottu keitto on usein hyvin voimakkaasti maustettu, sillä keitossa on runsaasti paprikaa. Kalaakin on varsin runsaasti, tavallisesti ruotoista karppia, mutta myös muita kaloja, kuten haukea, lahnaa, ruutanaa, monnia ja sterlettiä. Yleinen "sääntö" on, että käytetään "kolmea lajia kalaa".

Olennaista oikeaoppisessa kalakeitossa on perusliemen keittäminen valmiiksi ennen kuin kala lisätään. Perusliemi keitetään ajan kanssa. Joissakin resepteissä on juureksia, kuten persiljanjuurta ja porkkanaa, mutta olennainen kasvis on pieniksi kuutioiksi leikattu punasipuli. Lisäksi tarvitaan tomaattia ja vihreää paprikaa tai *lecsóa* (tomaatti-paprika-sipulimuhennosta) ja tietysti sekä mietoa että tulista paprikajauhetta. Olennainen perusliemen ainesosa on kuitenkin kala, liemeen käytetään pikkukaloja, kalanpäitä ja pyrstöjä. Samanaikaisesti ruotoineen parin sentin paksuisiksi siivuiksi tai medaljongeiksi – unkarilaiset puhuvat hevosenkengistä, *patkó* – leikattu kala saa maustua suolassa ja paprikassa.

Tarvittaessa perusliemestä erotetaan ruodot ja kalapalat pannaan liemen joukkoon ja keitetään kypsäksi eli kunnes ruodot alkavat irrota. Toisissa resepteissä kalapalat keitetään erikseen suolalla, paprikalla ja sipulilla maustetussa vedessä, johon perusliemi lisätään, kun kala on kypsää. Tarkistetaan maku, tarvittaessa voidaan lisätä kalaliemikuutio tai kalafondia. Kiireinen kokki voi "oikaista" myös perusliemen keitossa eli käyttää kuutioista tai fondista tehtyä lientä, mutta kalakeiton keittäminen ja nauttiminen on enemmänkin seurustelua kuin syömistä.

Suomalauiseen makuun hieman tulisen keiton kyytipojaksi tarvitaan vettä tai valkoviiniä, jota jotkut lisäävät myös keittoon, sekä runsaasti valkoista leipää.

Oiva lahja unkarilaiselle ystävälle!

Modernismin määrittelyä

Kalle Päätaloa fanittava isä esittelee ylpeänä uusinta lukukokemustaan tyttärelleen. Tämä suhtautuu hiukan väheksyen isänsä lukuharrastukseen. – Isä kehaisee: *"Tässä on todella moderni kirjailija."*

"Mihin perustat moisen väitteen?", kysyy kirjallisista tyylisuunnista tietoinen tytär hiukan ilkikurisesti.

"No siihen, että vuodesta 1986 hän on kirjoittanut kaikki teoksensa tietokoneella", vastaa atk-kurssille vastikään ilmoittautunut isä ylpeänä.

Tähän 1990-luvulla tapahtuneeseen Mäkisen perheen sanailuun keittiön kahvipöydän ääressä sekä moniin muihin episodeihin tamperelaisten historiassa voit tutustuttaa unkarilaisen tuttavasi antamalla hänelle yhdistyksen julkaiseman sarjakuva-albumin **Fogadott fiúk és munkáslányok - Kilenc képregény Tamperéből.** Sarjakuva kertoo Tampereen ja tamperelaisten elämästä ja historiasta kokonaisen vuosituhannen ajalta yhdeksänä episoditarinana.

Fogadott fiúk és munkáslányok -julkaisua myyvät hallituksen jäsenet. Hinta jäsenille 10 euroa ja muille 15 euroa.

Ottopoikia ja työläistyttöjä: Yhdeksän tarinaa Tampereelta -julkaisu on saatavissa Museokeskus Vapriikista myös suomeksi.

Ajankohtaista

YHDISTYKSEN INTERNETSIVUT. Seuraa **facebook**-sivuamme tai vieraile **www-sivullamme**. Molempien tapahtumatiedot pyritään pitämään ajan tasalla myös Unkarin Uutisten ilmestymisten välillä.

Yhdistyksen www-sivut ovat osoitteessa **http://www.suomiunkari.fi/osastot/wordpress/tampere/.** Ajankohtaista tietoa on myös sosiaalisessa mediassa yhdistyksen **facebook**-sivulla: **Tampereen Suomi-Unkari Seura.**

******

TAPAAMISET JA ASIOINTI. Yhdistyksen sihteeri **Laura Panula** on tavattavisa sopimuksen mukaan Kansainvälisessä toimintakeskuksessa, Suvantokatu 13, II krs. Varsinaista päivystysaikaa ei ole. Toimistolla on myytävänä Unkariin ja unkarin kielen opiskeluun liittyvää kirjallisuutta. Hallituksen jäsenten yhteystiedot ovat tämän lehden takakannen sisäsivulla sekä yhdistyksen internetsivuilla.

******

KEVÄTKESÄN SAUNAILTAPÄIVÄÄ unkarilaisen kalakeiton ja kahvin kera vietetään Ereniusten huvilalla Louhennokassa Ylöjärven Lempiänniemen kainalossa **perjantaina 6. kesäkuuta kellon 14 alkaen.** Näin löydät perille: Ylöjärveltä Vanhaa Kuruntietä (tie 330) noin 6 km, sitten oikealle kohti Lempiänniemen telakkaa n. 5 kilometriä ja käännytään oikealle Lempiänniemen Telakantielle. Laiturialueelle saavuttaessa käännytään oikealle etelään järven rantaa noudattelevalle Talvialantielle, jota ajetaan n. 300 metriä ja uuden talon kohdalla käännytään jälleen oikealle ja jatketaan noin 150 metriä eteenpäin Louhennokkaan, jossa on usealle autolle sopiva parkkipaikka. Jos tarvitset tai tarjoat kimppakyytiä, ota yhteyttä hallituksen jäseniin

******

TULOSSA unkarilainen ruokakurssi yhdessä Kalevan seurakunnan Unkari-piirin kanssa. Todennäköinen ajankohta on lauantai 20. syyskuuta klo 10 alkaen ja paikka Kalevan kirkon seurakuntatilojen keittiö. Lisätietoja ja mm. ajan varmistus seuraavassa lehdeessä.

TULOSSA teatteriretki Helsingin kaupunginteatteriin lauantaina 25. lokakuuta klo 19 alkavaan Anton Tšehovin VANJA-ENO -näytelmän esitykseen. Ohjaaja on unkarilainen Tamás Ascher, lavastaja Zsolt Khell ja puvustaja Györgyi Szakács, molemmat unkarilaisia. Mikäli lähtijöitä ilmaantuu riittävästi, lähdemme bussilla, muutoin junalla. Seuraavassa lehdessä lisätietoja hinnoista ja aikataulusta sekä ilmoittautumisesta.

TULOSSA syksyllä mahdollisesti unkarilaisten tanssien kurssi yhdessä Porin yhdistyksen kanssa. Porilaiset tulisivat Tampereelle ja opettajana toimisi Suomessa asuva unkarilainen tanssinharrastaja. Keskusteluja käydään vielä mm. siitä, tarjottaisiinko kurs-

si ensisijaisesti lapsille vai aikuisille.

******

Myynnissä toimistolla ja tilaisuuksien yhteydessä

Mausteita:

Paprikamauste 50 g pakkauksissa
sekä mietona että väkevänä----------2,00

Unkarilaista maustesekoitus 200g
pakkauksessa ----------3,00

Julkaisuja

Fogadott fiúk és munkáslányok.
Kilenc képregény Tampereből.
Albumin hinta jäsenille ---------- 10,00
muille---------- 15,00

Unkarin kielen oppikirja Unkaria
helposti 1 ---------- 23,00

Unkarin kielen oppikirja Unkaria
helposti 2 ---------- 23,00

Oppikirjoihin Unkaria helposti
1 ja 2 liittyvät äänitteet cd:nä
(1 myös kasettina)---------- 12,00

Unkaria helposti taskukoossa
(matkailusanasto) ---------- 11,00

Unkarilais-suomalainen laulukirja
Tavaszi szél ----------8,00

Domokos Varga: Viestejä talvi-
sodan Suomesta ja kansannousun
Unkarista---------- 10,00

Unkari. Maa, kansa, historia
- nyt erä alennushintaan---------- 20,00

Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2014

Puheenjohtaja
Irmeli Kniivilä
Hatanpään puistokuja 22 D 84
33900 Tampere
puh. 050-5818471
irmeli.kniivila@elisanet.fi

Sihteeri
Laura Panula
PL 97 33201 Tampere
puh. 044-0304566
laura.panula@suomi24.fi

Eija Kukkurainen
puh. 050 5631861
eija.kukkurainen@uta.fi

Simo Koho
puh. 3647617, 050-5542 426
simo.koho@kolumbus.fi

Auli Mattsson
puh. 040 7245969
auli.mattsson@gmail.com

Zita Székely
puh. 050 5294495
szekelyzita@hotmail.com

Varapuheenjohtaja
Jorma Perälä
Viimankatu 1 A 18
33900 Tampere
puh. 040 5778616
jperala@tpnet

Taloudenhoitaja
Marjut Huhtinen
Simolankatu 71 as 13
33270 Tampere
puh. 040 5485116
marjut.huhtinen@gmail.com

Tenho Takalo
puh. 040 7323728
tor.takalo@gmail.com

Mária Uliczki-Peltola
puh. 050 5945841
maria.upeltola@saunalahti.fi

Maija Wahlgrén
puh. 040 7041151
maija.wahlgren@gmail.com

M
Itella Oyj

Muista!

KEVÄTKESÄN SAUNAILTAPÄIVÄÄ unkarilaisen kalakeiton ja kahvin kera vietetään Ereniusten huvilalla Louhennokassa Ylöjärven Lempiänniemen kainalossa **perjantaina 6. kesäkuuta kellon 14 alkaen.** Ajo-ohje Ajankohtaista-palstalla.